

Liukukynät keräilykohteena

Teksti Andy Balbus
Kuvat Andy Balbus, Eskesen AS
ja Kari Väisänen
Käännös Kari Väisänen

Olet varmaankin nähnyt stripparikynän. Kuulakärkikynän, jossa nuoren naisen uimapuku liukuu kynää kallistettaessa hitaasti pois päältä ja paljastaa jumalaisen var-
talon. Tätä me keräilijät kutsumme liukukynäksi (engl. floating pen). Liukukynä on tosin kyllä paljon muutakin kuin vain tällainen hieman uskallettu pikku kapistus.

Liukukynät ovat muovisia kuulakärkikyniä, joissa jokin liikkuu niiden sisällä olevassa osittain läpinäkyvässä säiliössä. Näillä kynillä on monta erilaista nimeä; jotkut kutsuvat niitä animaatiokyniksi. Tanskalainen yritys nimeltä Eskesen, joka valmistaa niistä suurimman osan, kutsuu kyniään virallisesti englanninkielisellä nimellä "floating-action pen". Saksalaiselle se on "Schwimmstift" ja hollantilainen kutsuu sitä nimellä "Waterpen".

Useimmissa liukukynissä on kaksi pääosaa. Kynän alaosan muodostaa kiertoliikkeen avulla toimiva mustesäiliön mekanismi, joka liikuttaa kynän terää sisään ja ulos. Yläosan muodostaa läpinäkyvä säiliö, jonka toisella sivulla on (mainos)tekstiä ja toisella se liikkuva, liukuva osa. Säiliön sisältämät koristeet ovat joskus kolmiulotteisia ja todella taidokkaasti valmistettuja. Kynän kirkas neste ei ole vettä, vaan mineraaliöljyä. Se voitelee mekanisme sopivasti, eikä ole myrkyllistä pikkulapsille, jotka toisinaan erehtyvät luulemaan värikästä kynää jälkiruoaksi.

Liukukynät ovat todellisia

perusmatkamuistoja. Kynän kuvassa on usein näkymä matkailullisesti mielenkiintoiselta paikalta, vaikkapa kallistamalla toimiva vahdinvaihto Buckinghamin palatsin edessä Lontoossa. Mainoskyniä tapaa paljon. Heinzin ketsuppia valuu hitaasti ranskanperunoille eräässä varsin herkullisen näköisessä kynässä. Piirroshahmoja kynissä on runsaasti Disneyn sankareista Kivisiin ja Sorasiin. Aiheiden kirjo on valtava – uskonnollisia kuvia, historian tapahtumia, urheilua, musiikki-instrumentteja, kaikenkarvaisia eläimiä ja vaikkapa sotilaslentokoneita. Madonnakin on vangittu öljysäiliöön – stripparikynässä tietenkin.

Se, mikä tekee liukukynistä mielenkiintoisia keräilykohteita on niiden yhteys aikaan, paikkaan, henkilöön tai tapahtumaan. Niissä on luovuutta, huumoria ja taiteellisuutta. Mielestäni liukukynät ovat todellista kansantaidetta. Niiden pieniin mittoihin on saatu mahdutettua valtava määrä mielenkiintoisia elementtejä.

Ja aivan niin – niillä voi myös kirjoittaa.

Miten keräilyni alkoi

Ostin ensimmäisen liukukynä-

ni vuonna 1979. Olin kesätöissä Celevelandissa, Ohiossa ja kynä on muisto siltä ajalta. Matkustelin ahkerasti USA:ssa ja muuallakin maailmassa ja ostin liukukyniä muistoksi eri paikoista. Ne olivat halpoja ja kevyitä kuljettaa, eivätkä vuotaneet niin kuin lumiakvaarioilla on tapana. Koko sivistynyt maailma on täynnä näitä kyniä lentokentillä ja matkamuitokioskeissa.

Seuraavien 19 vuoden aikana ostelin useita satoja liukukyniä työ- ja lomamatkoje-

ni eri kohteissa ympäri maailmaa. En pitänyt itseäni siinä vaiheessa vielä keräilijänä – olin vain ottanut talteen muistoja matkoiltani.

Vuonna 1998 tutustuin Internetiin. Kirjoitin kerran hakukoneelle sanan ”liukukynä” ja koko elämäni muuttui. Internet kytki minut suoraan kansainväliseen liukukynien keräilijöiden, myyjien ja vaihtokauppioiden yhteisöön. Huomasin, että en ollutkaan yksin. Löysin ihmisiä, joilla oli samanlainen outo kiinnostus näihin ky-

niin. Olin 19 vuodessa kerännyt 300 kynää. Ensimmäisen Internet-käyntini jälkeisenä kolmena vuotena keräsin niitä 3000 kappaletta.

Mistä kyniä löytyy

Matkamuistomyymälät, kioskit, museokaupat, huvipuistot ja eläintarhat myyvät näitä kyniä kaikkialla. Kirpputoreilla ja keräilyliikkeissä niitä löytyy yleensä aina. Maailma on täynnä liukukyniä.

Yritykset, jotka käyttävät niitä mainoskyninä lähettävät niitä usein keräilijöille pyynnöstä ilmaiseksi tai nimelliseen hintaan.

Oivallinen keino näiden kynien saamiseksi on kouluttaa ystävät ja sukulaiset tunnistamaan liukukynä matkoilla sellaisen nähdessään ja ostamaan se keräilijän kokoelmaan. Kannattaa myös ostaa tuplakappaleita vaihtotarkoituksiin aina, kun törmäät johonkin epätavalliseen kynään.

Kuten jo mainitsin, Internet on tuonut paljon uusia hankintamahdollisuuksia liukukynien keräilijöille. Suurin ansio lankeaa Diana Andra’lle ja

hänen ahkeralle työlleen. Mansfieldissä, Ohiossa asustava Diana on omistautunut näiden kynien keräilylle ja julkaisee pientä uutislehdykkäkin – nimeltään ”Float About”. Se on ilmestynyt vuodesta 1998 alkaen ja sekä uusia että vanhoja numeroita on saatavilla Dianan nettiosoitteesta www.floatabout.com.

Floatabout on liukukynien keräilijöiden informaatiopiste, joka jakaa tietoa mm. siitä, mistä keräilijä kyniä löytää, miten ne asetellaan esille, miten tahmaiset hintalaput poistetaan ja miten parhaiten vältetään turhat tullimaksut, kun vaihtokyniä lähetellään ulkomaille (merkitse sisällöksi ”lahja”). Täällä on myös useita satoja kyniä myytävänä kohtuuhinnoilla.

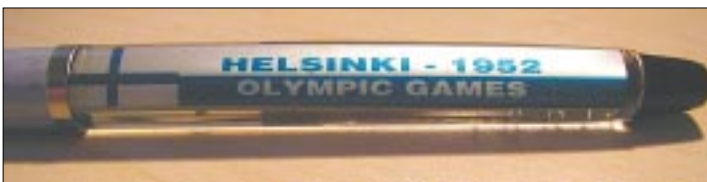
Olen kartuttanut omaa kokoelmaani melkoisesti vaihtamalla kyniä muiden keräilijöiden kanssa. Pidän jatkuvasti yhteyttä ja vaihdan kyniä kymmenien keräilijöiden kanssa Hollannissa, Saksassa, Japanissa, Englannissa, Ranskassa ja USA:ssa. Näiden yhteystiedot löytyvät ”Float About”:in nettisivuilta. Sieltä voi myös löytää muitakin keräilijää kiinnostavia linkkejä yrityksiin ja yksityisiin.

Missä liukukyniä valmistetaan?

Keräilijöiden mielestä alan ykkösvalmistaja on tanskalainen Eskesen A/S. Tämä perheyryitys ei suinkaan ollut liukukynien ensimmäinen valmistaja, mutta se on merkittävällä tavalla vienyt alan tekniikkaa eteenpäin. Peder Eskesen, joka oli varsinaiselta ammatiltaan leipuri, kehitti vuonna 1946 menetelmän, jolla öljyä sisältänyt kynän säiliö saatiin vuotamattomaksi. Eskesenistä tuli samalla liukukynien valmistusteknologian markkinajohtaja ja se pitää tätä paikkaa hallussaan edelleenkin. Yhtiö mm. valmistaa itse kaikki tuotannossa tarvitsemansa koneet. Sen, minkä tanskalaisten wienerien ystä-

Eskesenin tehdas Tanskassa on keskellä maaseutua.

Eskesenin tehtaan taideosaston työtä.

vät menettivät Pederin syrjä-hypyssä kynäteollisuuteen, ovat keräilijät voittaneet huip-pulaatuisten kynien muodosa.

Muullakin valmistetaan tietysti liukukyniä, muun muassa Italiassa ja Kiinassa. Niiden ulkonäkö ja tekninen laatu ovat kuitenkin Eskesenin kyniin verrattuna niin ala-arvoisia, että useat keräilijät eivät lainkaan kelpuuta niitä kokoelmiinsa.

Mistä Eskesenin kynät tunnustaa?

Niissä maissa, joissa tuontitavaran alkuperämerkinnät ovat pakolliset Eskesenin kynät erottaa "Made in Denmark" -tekstistä tai "E"-kirjaimesta kynän pidikkeessä. Vanhemmissa kynämalleissa pidikkeeseen on stanssattu "Denmark" tai kynän puolikkaita yhdistävään metallivyöhön "Made in Denmark". Jos tuontimaassa ei alkuperämerkintää ole vaadittu, saattavat Eskesenin kynät olla merkittömiäkin. Tehtaan uudessa, entistä paksumassa "twist n'click" -mallissa musta teräslangasta taivutettu pidike ja teksti "Made in Denmark" kynän päässä olevassa kirkkaassa muoviosassa.

Entä jos pidikkeessä ei ole merkintää, mistä tiedät, että kynä on aito Eskesen? Italialaiset kynät on helppo erottaa: ne ovat paksumpia, niiden liukusäiliö on pidempi ja grafiikka yleisesti ottaen huonompi. Kiinalaiset kynät taasen ovat vaikeampia tunnistaa, ellei niitä ole merkitty "Made in China" -tekstillä. Ne ovat Eskesenin kynien tarkoituksellisia kopioita joskus aivan kuvitusta myöten. Yleensä kiinankynien taustakuvat näyttävät värikkään valokopion kopion kopioilta. Kynän osia yhteen liittävä muovinen kierre on Eskesenin kynissä kirkas, kun taas kiinalaisissa kopioissa se on moniväristä ainetta. Kynien koko ja väri eivät ole tunnustuksessa avuksi, sillä Eskesen on valmistanut paljon erilaisia kyniä eri markkinoille.

Mitä ne maksavat?

Ensin hyvät uutiset: uudet liu-

kukynät ovat halpoja ostaa. Niiden hintataso on yleensä noin 20-25 markkaa, ostitpa kynän mistä hyvänsä kioskista. Todella halpa matkamuis-to, vai mitä? Ainoa paikka, jossa liukukynä oli kallis on kokemukseni mukaan Brasilia, jossa käydessäni maailman kalleimmat kynät maksoivat noin viisikymppiä kappaleelta.

Sitten huonot uutiset: liukukyniä keräilemällä ei pääse rikastumaan. Markkinat ovat liian pienet siihen. Oman arvioni mukaan koko maailmassa on yli 50 liukukynän omistajia alle kaksi tuhatta.

Käytetyille liukukynille on hyvä markkinapaikka Internetissä, eBay-huutokauppa. Osoitteessa www.cgi.ebay.com on niiden oma tuoteryhmä: collectibles-writing-instruments-pens-floaty. Ajoittain huutokaupassa saattaa olla yli 200 kynää myynnissä, mutta monet niistä jäävät myymättä. Tarjoukset alkavat yleensä yhdestä dollarista ja päätyvät jonnekin viiden ja kymmenen välille. Joitakin liukukyniä on myyty peräti 25 dollarilla, siis noin 150 markalla. Vanhemmat harvinaisuudet pakkaavat olemaan kalliimpia kaikessa keräilyssä.

Olen ostanut kyniä kirputoreilta viitosella, mutta on niitä näkynyt tarjottavan sata-sellakin. Silloin on helppoa sanoa ei.

Miten niitä säilytetään?

Pienet liukukynäkokoelmat ovat kuin kotonaan keraamisissa kahvimukeissa. Omat sarjakuva-aiheiset kynäni olen sijoittanut sarjakuva-aiheiseen mukiin. Jossain vaiheessa kokoelma tietysti kasvaa ulos mukista. Tai sitten mukit loppuvat ja joudut juomaan kahvisi pahvimukeista. Siinä vaiheessa voit ripustaa kynäsi seinälle pingotettuihin lankoihin. Olen nähnyt kokoelmia esillä siten, että kynät on asetettu pystyyn metalliverkon silmiin. Näitä metalliverkkoja oli muuten myynnissä Float About -sivuilla.

Omat kynäni ovat toistaiseksi pahvilaatikoissa. Etsiskelen vanhaa kirjapainon kastilaatikostoa. Sellaisessa on runsaasti matalia, suurikokoisia laatikoita, joihin voisin sisustaa kynilleni pysyvän kodin.

Miten tahansa kynät säilytätkin, olisi ne hyvä järjestellä vaikkapa aihepiireittäin. Oikein ison kokoelman ylläpitoon tarvitaan ehkä tietokoneettakin. Liukukynien keräilijöille ei tosin ole vielä tehty omaa, yleisesti hyväksyttyä ohjelmaa...

Kumpi on omituisempi – kynä vai sen keräilijä?

Liukukynien keräilijöitä ei lie vielä psykologisesti testattu, mutta eivät he varmasti-kaan aivan normaaleja ihmisiä ole. Joukossamme on keräilijöitä, joiden tavoitteena on Guinnessin Ennätysten Kirja. Paikasta julkisuuden aurinko kilpailee tällä hetkellä tasavahvasti kaksi keräilijää, hollantilainen ja ranskalainen, jolla kummallakin on hallussaan yli 6000 liukukynää.

Se mikä erottaa meidät liukukyniin vakavasti hurahtaneet tavallisista umpihulluista on huoli pienehköistä yksityiskohdista, jotka näihin kyniin liittyvät. Mutta näinhän lie-nee asianlaita kaikessa keräilyssä. Leppoisaa kiistaa käytään harrastajien piirissä jatkuvasti erilaisista kynien rakenteen, esillepanon ja luokit- telun hienouksista.

Eräs keräilijäystävänä osui mielestäni naulan kantaan sanomalla: "Minusta ei ole mitenkään kummallista, että me keräämme näitä kyniä. Ihmettelen vain sitä, miksei-vät kaikki muutkin kerää niitä."

Kirjoittaja on amerikkalainen keräilijä, jonka voi tavoittaa sähköpostitse osoitteesta: abalbus@earthlink.net tai vaihtoehtoisesti Keräilyn Maailman toimituksen kautta.

